

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ БАТЬКІВСТВА У ВЗАЄМОДІЇ ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ З МОЛОДОЮ СІМ'ЄЮ

Вахняк Н. В. Сучасні підходи до формування культури батьківства у взаємодії дошкільного навчального закладу з молододю сім'єю.

У статті розкрито сучасні підходи педагогів ДНЗ до формування культури батьківства молодих сімей, основні параметри педагогічної культури, визначено рівні сформованості культури батьківства, виокремлено етапи педагогічної просвіти молодих сімей.

Ключові слова: культура батьківства, педагогічна просвіта, дошкільний навчальний заклад, молода сім'я.

Вахняк Н. В. Современные подходы к формированию культуры отцовства во взаимодействии дошкольного образовательного учреждения с молодой семьей.

В статье раскрыты современные подходы педагогов дошкольных образовательных учреждений к формированию культуры отцовства молодых семей, основные параметры педагогической культуры, определены уровни сформованности культуры отцовства, выделены этапы педагогического просвещения молодых семей.

Ключевые слова: культура отцовства, педагогическое просвещение, дошкольное образовательное учреждение, молодая семья.

Vakhnyak N. V. Modern approaches to forming of culture of paternity in cooperating of preschool educational establishment with a young family.

In the article modern approaches of teachers of preschool educational establishment are exposed to forming of culture of paternity of young families, basic parameters of pedagogical culture, certainly levels of formed of culture of paternity, the stages of pedagogical education of young families are selected.

Key words: culture of paternity, pedagogical education, preschool educational establishment, young family.

У зв'язку з сучасними соціально-економічними та політичними змінами в нашій країні виникли нагальні проблеми не тільки економічного та політичного характеру, але й соціально-педагогічного. Одна з таких – питання взаємодії дошкільного навчального закладу з молододю сім'єю щодо формування культури батьківства. Оскільки дошкільний навчальний заклад і сім'я завжди будуть важливими інститутами соціалізації дитини, то їх взаємодія залишатиметься непростодю справою, доки існуватиме людство. Для кожної молододю сім'ї педагоги повинні знайти індивідуальний підхід, тому що одна потребує більшої підтримки, інша – меншої.

Нині актуальними питаннями залишаються індивідуальна робота з родиною, диференційований підхід до молодих сімей, турбота про те, щоб спеціалісти не пропустили важливих моментів у конкретних питаннях сім'ї. Досить часто методи, форми і прийоми щодо виховання, розвитку, навчання дітей дошкільного віку в навчальному закладі та родині не збігаються. Безумовно, батьки хочуть, щоб їхня дитина була комунікабельною, активною, успішною, щасливою, однак далеко не всі розуміють і знають, як цього досягти [8, с. 130]. Зміна державної політики в галузі освіти зумовила визнання позитивної і провідної ролі сім'ї у вихованні дітей дошкільного віку. На необхідності і важливості взаємодії ДНЗ з сім'єю наголошується й у відомих дошкільних програмах «Дитина», «Малюток», Базовій програмі розвитку дітей дошкільного віку «Я у Світі». У ст. 6 Закону України «Про дошкільну освіту» вказується на єдність виховних впливів сім'ї і дошкільного навчального закладу. У Концепції розвитку дошкільної освіти України на 2010-2016 рр. також акцентовано, що одним з основних напрямів має стати «...удосконалення роботи з сім'єю, широке залучення батьків до освітнього процесу» [7].

Як стверджують науковці, для того, щоб перейти до нових форм відношень батьків і педагогів, дошкільний навчальний заклад має бути відкритою системою, а надати йому відкритості – це означає зробити педагогічний процес більш вільним, гнучким, диференційованим, створити умови для всіх учасників педагогічного процесу.

Проблема взаємодії дошкільного навчального закладу з молодією сім'єю нині є об'єктом досліджень та дискусій. Актуальні питання взаємодії родини та дитячого садка у формуванні особистості дитини, педагогічної просвіти батьків та формування в них культури батьківства розглядаються у роботах Л. Венгер, Т. Даниліної, І. Деснової, Д. Ельконіна, Л. Загик, О. Запорожець, В. Іванової, В. Котирло, Н. Кот, С. Ладивір, Г. Леушиної, Г. Люблінської, Т. Маркової, Л. Островської, Т. Пагути, Т. Поніманської, І. Товкач та інших [2; 3; 4; 5; 6; 8]. Зокрема, Т. Пагутою розкрито зміст взаємодії педагогів дошкільних навчальних закладів з сім'ями по вихованню дошкільників у душі миру [6].

У психолого-педагогічній літературі взаємодія з молодими сім'ями розглядається як процес спільної діяльності, спільних форм і методів виховання у родині та ДНЗ. Аналіз теоретико-методичного фонду вище зазначеної проблеми говорить про зрушення в поглядах на сутність взаємодії з молодією сім'єю, на культуру батьківства. Адже нині одним з найважливіших завдань дошкільного навчального закладу є організація ефективної взаємодії вихователів та батьків. Ю. Вертухова розглядає педагогічну взаємодію як дієвий контакт вихователя й вихованця, спрямований на розвиток особистості дитини, що в результаті змінює становлення, відносини й діяльність кожного з учасників [5]. Дослідниця Т. Доронова у своїх працях окреслену проблему пояснює як систематичну передачу батькам знань, уявлень і практичних умінь у різних напрямках родинного виховання [4, с. 62].

Отже, систематична взаємодія з молодими сім'ями за умови створення довірливих й рівноправних взаємовідносин перетворюється у співробітництво. Трактуючи думку Т. Пагути, співробітництво – це сукупність мети, завдань, форм, методів, принципів, засобів та змісту як взаємопов'язаних компонентів, які сприяють згуртованості між педагогічним колективом ДНЗ та молодією сім'єю [6].

Але ефективність співробітництва, будь-якої взаємодії полягає не лише в систематичному спілкуванні між суб'єктами, а також у побудові взаємодії задля формування культури батьківства. Оскільки більшість молодих сімей усвідомлюють, що потребують кваліфікованої і доброзичливої допомоги з боку вихователів, саме цим пояснюється необхідність педагогічної просвіти батьків щодо сімейного і суспільного дошкільного виховання.

Мета статті полягає у визначенні сутності взаємодії дошкільного навчального закладу з молодією сім'єю через її побудову на сучасних підходах формування культури батьківства молодих сімей.

Сучасний світ переживає докорінну зміну підходів до культури батьківства молодих сімей, що зумовлено переорієнтацією самого суспільного розвитку на розвиток людини, її особистісних і культурних якостей. Під культурою батьківства ми розуміємо підготовленість батьків до виховання дітей в умовах сім'ї. Підготовленість молодієї сім'ї характеризується певною сумою знань з психології, педагогіки, фізіології, гігієни, вміннями та навичками, набутими в процесі виховання дітей та догляду за ними. Основними параметрами педагогічної культури молодих батьків є моральна культура, культура мислення, культура мовлення, комунікативна культура, дидактична культура, культура праці, культура рухів, фізична культура, естетична культура та екологічна культура.

У процесі експериментальної роботи брали участь дошкільні навчальні заклади № 5, 7, 24 м. Харцизька, № 9, 21 м. Мелітополя та «Геремок» с. Константиновка Мелітопольського району. Проаналізувавши завдання, зміст, умови взаємодії ДНЗ з молодією сім'ями, звернули увагу на недоліки та визначили шляхи їх усунення. Щоб досягти бажаних результатів базували взаємодію на оптимістичній гіпотезі розвитку

кожного учасника освітнього процесу, створили атмосферу спільності інтересів педагогів та батьків, взаємопідтримки у проблемних ситуаціях. Діагностика сімей здійснювалася за двома напрямками: виявлення особливостей виховання дитини в сім'ї та роботи вихователя з сім'єю. При цьому педагоги використовували в комплексі різні форми та методи роботи. Освіта батьків відбувалася поступово, поетапно, оскільки вимагала ґрунтовної, послідовної особистісної перебудови. Педагогами дошкільних навчальних закладів було створено банк даних про сім'ї вихованців, а саме: соціологічне обстеження з визначенням соціального статусу й мікроклімату сім'ї; проведення моніторингу з вивчення потреб сімей у додаткових послугах; виявлення рівня батьківських вимог до дошкільної освіти дітей; дослідження культури батьківства молодих сімей.

Тому головною метою було визначено забезпечення в родині оптимальних умов для формування життєвої компетентності дошкільника, стимулювання зацікавленості батьків до змін у сучасному освітньому просторі. Створили модель взаємодії педагогів та батьків, що передбачає три етапи педагогічної освіти молодих сімей: теоретичний, практичний, підсумковий.

Таблиця 1.

Етапи педагогічної освіти молодих сімей

Теоретичний	Практичний	Підсумковий
Надання молодій сім'ї теоретичних знань	Формування педагогічних вмінь та навичок у батьків	Аналіз ефективності запропонованого підходу в процесі взаємодії ДНЗ та сім'ї

Під час проведення дослідження ми враховували результати діяльності визначених груп батьків, які відповідають трьом рівням сформованості культури батьківства: високому, середньому і низькому.

Високий рівень характерний для батьків з глибокими психолого-педагогічними знаннями, навичками та вміннями, які систематично займаються вихованням дітей, постійно прагнуть до поповнення своїх знань; орієнтуються на індивідуальні особливості. Для цієї групи батьків характерними є активна життєва позиція та висока відповідальність.

Середній – характеризується нечіткістю уявлень про методи і прийоми виховання дітей, відсутністю системи знань з педагогіки, психології та фізіології. Такі батьки часто не вміють використовувати на практиці свої знання.

Низький – властивий молодим батькам з повною або частковою відсутністю знань з питань виховання і безвідповідальністю до своїх виховних функцій. У таких батьків відсутні єдині вимоги, наявні грубощі, фізичні покарання та авторитарний стиль виховання.

Отже, у процесі становлення культура батьківства зумовлюється необхідністю дотримання цілісного підходу до вибору сукупності засобів, що забезпечують формування всіх компонентів педагогічної культури; урахування рівнів педагогічної підготовленості молодих батьків та їх індивідуальних особливостей; систематичність у поповненні знань і тісного їх взаємозв'язку з практикою виховання дітей.

Ураховуючи, що в батьків різні як досвід, так і педагогічна підготовка, освітній рівень, реалізовували індивідуально-особистісний, диференційований підхід вихователів до батьків. Диференційований підхід до сімей вихованців науковці (А. Гонеев, Е. Мастюкова, А. Московкіна, Е. Стрелева та ін.) називають найважливішою умовою їх успішного залучення до взаємодії із дошкільним закладом [4, с. 61]. Дієвим засобом активізації співпраці вважаємо проектну технологію, яка дозволяє проблему побачити, осмислити та розв'язати.

Позитивні результати у вихованні дітей досягалися за умови використання різних форм та методів взаємодії, а саме: консультацій, теоретичних семінарів, педагогічних лекторій, тренінгів, засідання «круглого столу», днів відкритих дверей, клубу взаємодопомоги, школи молодих батьків, «сімейних днів», аукціону ідей сімейного виховання, розробки

проектів, анкетування, індивідуальних та тематичних бесід, конкурсів, ділових та рольових ігор, «телефону довіри» тощо.

Підсумовуючи вищесказане, можна зробити висновок, що тільки завдяки відповідальній просвітницькій роботі педагогів ДНЗ можна досягти ефективності у формуванні культури батьківства молодих сімей, налагодити партнерські стосунки, які б гарантували всім учасникам освітнього процесу рівність у розв'язанні спільних задач, право на активну та конструктивну позицію, актуалізувати педагогічний потенціал молодшої сім'ї, плекати свідоме ставлення до материнських та батьківських функцій, збагачувати виховні уміння молодшої сім'ї та підтримувати упевненість батьків у своїх педагогічних можливостях.

Перспективи подальших розвідок убачаються в проектуванні системи роботи дошкільного навчального закладу з формування культури батьківства молодих сімей.

Література

1. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / М-во освіти і науки України; Акад. пед. наук України; наук. ред. та упоряд. О. Л. Кононко. – К. : Світлич, 2008. – 430 с.
2. Воспитатели и родители / [сост.: Л. В. Загик, В. М. Иванова]. – М. : Просвещение, 1985. – 96 с.
3. Деснова І. С. Шляхи взаємодії педагогів із батьками дітей раннього віку / І. С. Деснова // Дошкільна освіта. – 2007. – №4 (18). – С. 39-41.
4. Доронова Т. Взаимодействия дошкольного учреждения с родителями / Т. Доронова // Дошкольное воспитание. – 2004. – №1. – С. 60-68.
5. Ладивір С. Секрети батьківської педагогіки / С. Ладивір // Дошкільне виховання. – 2008. – № 6. – С. 3–6.
6. Пагута Т. І. Співробітництво вихователів дошкільних закладів із сім'єю по вихованню дошкільників в дусі миру: автореф. дис. канд. пед. наук: спец. 13.00.01 «Теорія та історія педагогіки» / Т. І. Пагута. – Київ, 1997. – 24 с.
7. Проект Концепції розвитку дошкільної освіти на 2010-2016 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://civic.kmu.gov.ua/civic/control/uk/discussion/ovv/project;jssessionid=442F8B56393353760C6E281346AD>.
8. Товкач І. Є. Хочу бути мамою, хочу бути татом: [навч.-метод. посіб.] / І. Є. Товкач – К. : ВД «Слово», 2012. – 368 с.

УДК 373:37.014.15(477) «20»

*Н. С. Гарань,
аспірант,*

Донбаський державний педагогічний університет

СТВОРЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ (2000–2012 рр.)

Гарань Н. С. Створення нормативно-правової бази дошкільної освіти України (2000-2012 рр.)

Стаття продовжує цикл публікацій автора, присвячених дослідженню розвитку системи дошкільної освіти України. Мету пропонованої статті автор убачає в тому, щоб презентувати питання нормативно-правового забезпечення дошкільної освіти України. Автор намагається у хронологічній послідовності розглянути етапи створення правової бази дошкільної освіти України упродовж 2000–2012 рр.

Ключові слова: система дошкільної освіти, дитячий садок, нормативно-правова база, навчально-виховний процес, дошкільна освіта.

Гарань Н. С. Создание нормативно-правовой базы дошкольного образования Украины (2000-2012 гг.)

Статья продолжает цикл публикаций автора, посвященных исследованию развития системы дошкольного образования Украины. Цель предлагаемой статье автор усматривает в том, чтобы презентовать вопросы нормативно-правового обеспечения дошкольного образования Украины. Автор пытается в хронологической последовательности рассмотреть этапы создания правовой базы дошкольного образования Украины на протяжении 2000–2012 гг.

Ключевые слова: система дошкольного образования, детский сад, нормативно-правовая база, учебно-воспитательный процесс, дошкольное образование.